

Brocki, Zygmunt

"W trzydziestolecie śmierci Aleksandra Brücknera. (Sesja rocznicowa w auli Collegium Novum UJ w Krakowie, dnia 31 maja 1969 r.)", Kraków 1971 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/3, 578-579

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

naukowych, roli literatury popularnonaukowej i grafiki publikacji naukowych aż do techniki edytorskiej i jej strony ekonomicznej.

W krótkiej notatce niesposób poświęcić więcej uwagi wszystkim interesującym wypowiedziom zawartym w książce. Warto jednak zasygnalizować — ujęty w aspekcie historycznym — referat Ryszarda Wroczyńskiego — *Społeczna funkcja książki naukowej*, Witolda Doroszewskiego — *O kulturę stylu i języka naukowego* oraz — nadesłaną na seminarium — wypowiedź — Ryszarda Murawskiego, *Niektóre aspekty publikacji źródeł historycznych. Zagadnieniom edytorstwa publikacji źródłowych* poświęcone jest także wystąpienie Stanisława Wrońskiego. Niejako na marginesie zasadniczych rozważań autor porusza w nim ważną sprawę streszczeń obcojęzycznych, w które zaopatrywane są polskie publikacje naukowe, niesłuszność ich zamieszczania w niektórych wypadkach i związane z tym sprawy ekonomiczne. Uwagi Wrońskiego, dla niektórych może kontrowersyjne zasługują jednak na dokładniejsze rozważenie.

Można żywić nadzieję, że publikowane w książce referaty oraz dyskusja nad nimi, jaka odbyła się na seminarium, przyczynią się — w myśl życzenia organizatorów — do stworzenia teoretycznych podstaw edytorstwa publikacji naukowych.

R. T.

Péter Hajdú: *Narody i języki uralskie*. Tłum. z węg. Jolanta Jastrzębska-Helder. Przedmowa Jan Reychman. Warszawa 1971 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 379, ilustr.

Pierwszy podrozdział tej książki, *Pokrewieństwo języka węgierskiego* (s. 11—18), zajmuje się rozwojem badań nad pokrewieństwem języków ugrofińskich. Myśl o tym pokrewieństwie ma już tysiącletnią tradycję. W XVI w. o problemie tym wspomnieli m.in. nasz Maciej z Miechowa, potem Zygmunt Herberstein, autor słynnej pracy *Rerum Moscoviticarum Commentarii* (1549 r.), sporo fińsko-węgierskich odpowiedniości wykrył Węgier Janos Tröstler (1666 r.) i hamburski uczonec Martin Fogel (1669 r.) oraz niezależnie od nich szwedzki uczonec i poeta Georg Stiernhielm (1671 r.). W XVIII w. pojawiło się sporo prac, które zajmują pierwszorzędne miejsce w historii badań nad ludami ugrofińskimi i w językoznawstwie ugrofińskim. Autor wymienia tu wielu uczonych niemieckich, węgierskich i fińskich, których prace pozwoliły na udowodnienie hipotezy o pokrewieństwie ugrofińskim, ustalenie pokrewieństwa między poszczególnymi językami ugrofińskimi, określenie głównych linii rozwojowych tych języków i zrekonstruowanie w głównych zarysach języka pierwotnego.

Rys ten doprowadzony jest do początków XIX w. Natomiast obszerny zarys historii badań ugrofinistycznych od połowy XIX w. po lata po II wojnie światowej umieszczony jest w formie dodatku na końcu książki (s. 345—361).

Historii nauki dotyczy też przedmowa redaktora naukowego przekładu, prof. Reychmana (s. 5—9): zajmuje się ona przede wszystkim rozwojem zainteresowań nauki polskiej ugrofinistyką.

Zygmunt Brocki

W trzydziestolecie śmierci Aleksandra Brücknera. (Sesja rocznicowa w auli Collegium Novum UJ w Krakowie, dnia 31 maja 1969 r.). Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego Kraków 1971 ss. 209, ilustr. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego [t.] 270, Prace Historycznoliterackie, zesz. 20.

Tom — otwiera go przedmowa pióra Witolda Taszyckiego — zawiera referaty przedstawione na sesji naukowej zorganizowanej przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w związku z trzydziestą rocznicą śmierci Aleksandra Brücknera (ur. 29 I 1856 w Tarnopolu, zm. 24 V 1939 w Berlinie).

Jan Hulewicz przedstawił Brücknera jako historyka kultury polskiej, Mieczysław Karaś — jako badacza języka polskiego, Tadeusz Ulewicz (zarazem redaktor tomu) — jako badacza literatury polskiej i piśmiennictw słowiańskich (jako dodatek zamieszczono tu tekst pisma Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Berlinie z 1880 r., wnoszące o powołanie Brücknera na stanowisko profesora nadzwyczajnego. Tu trzeba przypomnieć, że doktorat Brückner otrzymał mając 21 lat, docenieniem został mając 23 lata, a profesorem — mając 25 lat); Stanisław Urbańczyk przedstawił Brücknera jako językoznawcę-slawistę i badacza starożytności słowiańskich, Franciszek Sławski — jako etymologa.

Następne dwie pozycje omawianego tomu to szkic Władysława Berbelickiego o wieloletnich powiązaniach Brücknera ze środowiskiem naukowym Krakowa (tu trzy dodatki: przesłany Polskiej Akademii Umiejętności wniosek Brücknera w sprawie kandydatury Żeromskiego do nagrody Nobla, pismo rektora i senatu UJ do Brücknera w 50 rocznicę jego urodzin i podziękowanie Brücknera) oraz szkic Jana Petra z Uniwersytetu Karola w Pradze o związkach osobistych Brücknera z Arnoštem Muką i innymi naukowcami łużyckimi (w dodatku: dwa listy Brücknera do Muki).

W książce są jeszcze trzy pozycje: przedruk ważnego a zapomnianego artykułu Józefa Widajewicza *Skąd pochodzi prof. Aleksander Brückner?*, opublikowany w poznańskiej „Tęczy” w 1931 r. (przedruk przypisami opatrzył redaktor tomu, T. Ulewicz), krótkie osobiste wspomnienie o Brücknerze Zofii Ciechanowskiej, wreszcie zestawiona przez W. Berbelickiego bibliografia Brücknerowska za lata 1927—1970.

Tom uzupełniony jest streszczeniem w języku łacińskim, wykazem 12 fotografii zamieszczonych w tomie oraz zestawionym przez Wacława Waleckiego skorowidzem nazwisk.

Bibliografia prac Brücknera była już zestawiona przez Władysława Wisłockiego i ogłoszona w wydawnictwie *Studia staropolskie. Księga ku czci Aleksandra Brücknera*, Kraków 1928, s. 683—793 (i odb., ss. 115). Obejmuje ona dorobek piśmienniczy wielkiego uczonego od początków jego działalności po jesień 1927 r. Zawiera 1245 (!) pozycje autorskie. Obecnie opublikowana bibliografia (s. 159—195) doprowadzona jest do 1971 r., obejmuje 403 pozycje.

Druga część tego opracowania Berbelickiego to wybór uzupełnień do bibliografii sporządzonej przez Wisłockiego — 47 pozycje i wybór piśmiennictwa naukowego o Brücknerze — 54 pozycje. Obie te kategorie W. Berbelicki ograniczył tutaj tylko do rzeczy najważniejszych, gdyż kompletny ich zestaw (łącznie 200—300 pozycji) zamieszczony będzie w przygotowywanej przez niego monografii bibliograficznej Brücknera (tj. obejmie ona całość bibliografii, od samego początku działalności uczonego).

W obecnie ogłoszonej bibliografii zauważyłem brak jednej recenzji napisanej przez Brücknera, a mianowicie: S. Kozierowski, *Atlas nazw geograficznych Słowiańszczyzny Zachodniej*. Poznań 1934—1935. — „Jantar” R. 1: 1937 s. 48—49.

W poz. 120 (przedmowa Brücknera do *Słowniczka morskiego*, Toruń 1935) odnotowana jest recenzja F. Lorentza w „Zeitschrift für slavistische Philologie”; brak jest jeszcze dwóch: J. G.(insbert) — „Przegląd Morski” 1935 s. 661—662 oraz A. Kleczkowski — „Język Polski” R. 22: 1937 s. 153—155 (połowa recenzji poświęcona jest przedmowie Brücknera).